

LUPETA

Apare în fiecare zi de lucru.
Abonament: 1 an 24 cor., 6 luni 12 cor.,
3 luni 6 cor. — România: 1 an 40 cor.
— Telefon Nr. 47—82. —

... .. APARE
sub direcția unui
comitet de redacție.

Redacția și Administrația.
BUDAPESTA, VII., István-ut 11
Inserțiunile după învoială.
Scrisori nefrancate se refuză.

Respectul legilor în Ungaria.

Raportul legilor existente este baza ordinii în stat. Dară nu numai cetățenii de rând trebuie să se supună legilor, ci în prima linie funcționarii statului și clasele stăpânitoare trebuie să fie cu respect față de legi, pentru că — ele sunt baza puterii — lor.

Intr'o țară în care clasa stăpânitoare prin funcționarii săi depășește baza legală și substituie legea prin volnicie — ordinea de drept este subminată și temeliiile statului sunt cu totul sdruncinate. Și este numai chestie de timp, ca în atare stat să se ajungă cu siguranță matematică sau la anarhie completă, sau la absolutism desăvârșit. Cu durere trebuie să constatăm, că țara noastră ne dă cea mai clasică dovadă despre aceea, cum poate o clasă orbită de cel mai detestabil șovinism să introducă — în viața statului pe toate terenele în locul legalității — domnia volniciei.

Cine cunoaște și a observat numai în câțva manifestațiunile vieții publice din Ungaria, va trebui să recunoască că deja de mult am ajuns în situația tristă, că legea nu mai poate fi considerată drept garanție reală și că cele mai clare și cele mai indiscutabile drepturi numai atunci și numai în acea măsură se pot solidifica, în care detentorii actuali ai puterii de stat o permit. Nu există stat în care principiul lui Bismark, „Macht geht vor Recht“ — să-l fi validat în măsura aceea, ca și în Ungaria, unde chiar și drepturile private sunt alterate și disconsiderate din motive politice. Pentru ilustrarea aserțiunii noastre și pentru caracterizarea raportului între drept și volnicie, ședința de eri a Camerei ne oferă tabloul cel mai clasic. Deputații croați folosindu-se de dreptul lor garantat în lege, s'au ridicat rînd pe rînd voind să vorbească în chestie de regulament în limba lor maternă. Dreptul deputaților croați de a vorbi în limba lor maternă, în toate chestiunile este clar ca lumina soarelui. Dreptul acesta le este garantat în legea fundamentală dela 1868, care lege fără învoirea dietei croate nici abroga, nici modifica nu se poate. Cei doi vicepreședinți ai Camerei, însă, disconsiderând dispozițiile legii pozitive nu admit în ches-

tie de regulament discuția în limba croată. Președintele Justh are mai mult respect față de lege, el personal nu voeste să o calce, dară nici raportul lui față de lege nu este sincer, pentru că admite disconsiderarea legii dând posibilitate vicepreședinților să calce legea. Și să băgăm bine seamă, că și dl Návay numai din motive de practicitate nu admite discuția croată în chestie de regulament. El recunoaște și nici nu discută dreptatea croaților, dar din motive practice nu poate admite validitatea acestui drept. Totodată a declarat, că pe acei deputați croați cari nu se supun dispozițiilor sale ilegale, îi va preda comisiunii de imunitate să-i pedepsească.

Așa dară un vicepreședinte al Camerei, bazându-se pe volnicie, prin o simplă enunțaiune scoate din vigoare un drept cardinal, aplicând principiul „Macht geht vor Recht“ și majoritatea parlamentară, care ar fi chemată să susțină și să apere legalitatea, aplaudă și sancționează acest principiu!

Ședința de eri a parlamentului a fost fără îndoială o ședință memorabilă și evenimentele de eri vor fi de extremă gravitate, pentru că sancționarea procedurii ilegal al lui Návay înseamnă, că însuși parlamentul admite abandonarea legalității.

Prin aceasta parlamentul, mai bine zis majoritatea parlamentară, s'a pus pe o bază curat revoluționară, iar consecvențele acestui fapt cu greu se pot prevedea. Din cele întâmplate eri poate vedea ori și cine, că legea pe cel puternic nu-l obligă. Iar dacă toți factorii alcătuitoari de stat ar fi conduși de această maximă, atunci exemplul dat de parlament va fi un bun și priincios precedent pentru cercurile vieneze, care în fața conflictelor viitoare desigur vor accepta ca bază de drept procedeuul coaliției. Consecvențele ilegalității săvârșite eri față de Croați vor fi cu siguranță foarte amare pentru patrioții de acuma. Precum îți așterni, așa vei și odihni. Noi nu simțim dorul de a-i invidia pe patrioți pentru modul cum își aștern pentru viitor, ci le dorim din inimă, să le fie de bine.

Redactorul nostru dl George Stoica a fost chemat pe ziua de ieri Vineri la judele de instrucție, unde i-s'a cerut samă pentru articolul „Serisoare deschisă către grănicerii severineni“ apărut în nr. 139 al ziarului nostru.

Dl George Stoica a recunoscut, că dsa este autorul articolului improcesuat și a declarat, că primește răspunderea.

Procedura e în curgere. Roata se învârte...

Congregația comitatului Hunedoarei s'a întrunit Vineri la Deva sub presiul baronului Bornemisza și a hotărât a crea un fond pentru plățile notarilor. S'a primit propunerea Românilor, prezentată prin dl dr. Ioan Pap, ca în Dumineci birturile să stea închise înainte de amezăzi.

Vai de Björnson, săracul! De când cu campania pornită împotriva celei mai mari „industrii“ maghiare, zierele ungurești nu îl slăbesc cu dragostea pe marele norvegian. Unul Szász Zsombor îl dă gata încă odată în „Budapesti Hirlap“. Adece Szász Zsombor pe Björnson! Vechiul cântec, că Björnson e zurbagiu, că e o javră... Szász Zsombor se deosebește de ceilalți calomniatori ai lui Björnson numai prin împrejurarea că vrea să pună un sistem în calomniile sale referindu-se la mai multe ziare daneze svedeze și norvegiane, cari au scris vre-odată rău despre Björnson. Dar ori-cine va înțelege, că acest „sistem“ e pe cât de ieftin pe atât de șubred, nefiind nimic în lume mai ușor, de cât a aduna câteva cuvinte de dușmănie spuse la adresa unui om care a îmbătrânit purtând polemii și lupte aprige pentru convingerile sale. Aceste polemii nu l'au împedecat pe Björnson a se înălța la culmile la cari nici Szász Zsombor nici alții ca el nu pot ajunge.

Justh și Croații. Volnicia vicepreședintelui Návay, care în ședința de eri a Camerei a luat cuvântul tuturor deputaților croați cari au încercat să vorbiască la regulament în limba croată, — a stârnit indignare generală în clubul deputaților slovaci.

În cursul zilei de eri i-au și adresat președintelui Camerei Justh o telegramă la Tornya (Justh eri era încă în Budapesta), în care îi aduc la cunoștință că deputatului Babici i s'a luat cuvântul îndată la începutul discursului său, fiindcă a spus că la încheierea transacțiunii cu Austria nu s'a luat în considerare și Croația și Slavonia. Pentru lămurirea acestei chestiuni

au cerut apoi deputații croați cuvânt la regulamentul Camerei, dar vicepreședintele Návay i l-a luat, fiindcă au vorbit croaște, amenințându-i că îi va da pe mâna comisiei de imunitate.

Telegrama încheie:

«Declarația aceasta a vicepreședintelui e o provocare, fiindcă se trage la îndoială că noi am fi în Camera aceasta deputații Croației. Acestei ilegalități și volnicii numai D-voastră, președintele Camerei ungare, puteți pune capăt. De aceea vă o aducem la cunoștință».

Se așteaptă cu mare încordare ce declarație va face în chestia aceasta Justh, — dacă peste tot va face vre-o declarație.

Transacția în Reichsrath. Chestiunea transacției nici în Reichsrathul austriac nu e primită cu simpatii deosebite. În ședința de ieri, deputatul Chiari și-a motivat moțiunea de urgență prin care să cere intrarea în discuția transacției.

Deputatul Malik protestează împotriva procedurii de-a contrabanda transacțiunea sub masca unei moțiuni de urgență. Declară că pangermanii — «cari singuri reprezintă interesele poporului» — vor vota nu numai împotriva urgenței, dar și împotriva transacției însăși. Discursul și-l încheie cu cuvintele: «Jos transacțiunea».

În ședința următoare, Luni, se va continua discuția asupra moțiunii de urgență.

Consiliul miniștrilor ținut Vineri după amiază la palatul ministrului președinte s'a ocupat în mod amănunțit cu chestia croată, și se spune că miniștrii împreună cu banul Rakodczay care de asemenea a luat parte la consiliu, s'ar fi înțeles asupra modalităților, după cari să se procedă contra opoziției croate atât în parlament, cum și în dieta croată.

S'a făcut vorbă, probabil de «remediul» cu care se laudă Wekerle, că l'ar avea la îndemână, fără a trada însă care ar fi acel remediu, — după cum și Croații dau să se înțeleagă, că față de ori-cari demersuri din partea guvernului ar avea și ei «in petto» remediile lor, pe cari le țin de asemenea în secret.

S'a discutat și chestia întoarcerii emigranților din America. Miniștrii de agricultură și de comerț s'au angajat ca după putință să le dea ori să le mijlocească de lucru și de câștig aceluia, cari se vor repatria.

Consiliul miniștrilor a durat până la orele 8 seara.

ROMÂNIA

Ședința Camerei dela 22|5 Decembrie.

— Corespondență particulară —

Durata cea mai lungă a ședinței este ocupată cu chestia personală a deputatului Em. Culoglu.

Acesta caută să se desvinovătească de acuzele ce i-le aduce ziarul „Adevărul” prin condeiul directorului său, dl C. Mille, de a fi comis un mercantilism rușinos pentru un sfetnic al Coroanei.

E vorba de intervenția dlui Em. Culoglu pe lângă dl ministru al finanțelor pentru autorizarea redeschiderei unui local de

noapte, căruia din cauză de contravenție i se sistase licența.

Acordându-i-se din nou dreptul de funcționare acestui local, dl Em. Culoglu a fost atacat în mai multe rânduri de ziarul „Adevărul” atribuindu-i-se vina de a fi primit parale pentru serviciile sale.

Acest caz s'a dezbătut în ședința Camerei dela 5 Dec n.

Să nu uităm însă, că articolele ziarului „Adevărul” nu au fost luate în serios nici de baroul avocaților Capitalei, nici de Camera, dl Culoglu fiind membru în amândouă aceste instituții și n'a fost considerate nici de justiție, care în caz de motive serioase se putea acăța de dl Culoglu pentru șantaj.

Era deci lăsat în voie liberă.

Și cu toate acestea o ședință lungă a Camerei se ocupă cu cazul d-lui Culoglu. Acesta se desvinovățește, Camera îl aprobă, iar președintele însuși acuză „destrăbălarea” unui ziar, care îndrăznește să ponegrească purtarea unui membru al Camerei, ori care ar fi ea.

Libertatea de control a presei este înfierată de însuși președintele unui corp legiuitor. Intenția mea nu este de a lua în apărare ținuta ziarului „Adevărul”. De multe ori acest ziar a trecut de marginile, între care e permis să funcționeze un organ de publicitate român, în ceea ce privește cinstea și demnitatea lui de apărător al intereselor noastre naționale, dar nu e mai puțin adevărat, că moravurile noastre politice, sau mai bine zis ale politicianilor noștri, ies din cadrul bunei cuviințe, și la adăpostul încrederii, de care se bucură într'un partid sau altul comit cele mai neertate abuzuri, cari în altă țară sunt descalificate chiar de aderenții făptuitorului.

Să nu uităm, că la ordinea zilei sunt îmbunătățirile agrare, cărora li-se dă o prea puțină atenție. Din toate părțile ele sunt bârfite; interesele celei mai numeroase și celei mai românești clase, — ale țărănimii — sunt judecate în mod foarte superficial atât de legislatorii noștri guvernamentali cât și de partidele opoziționiste între cari primul loc îl ocupă societatea agrară cu membrii ei toți mari proprietari de pământuri.

Nu putem trece cu vederea un pasagiu din vorbirea dlui Gr. Cantacuzino, ținută la ultima întrunire dela Dacia, în care fără nici-o remușcare a intercalat și următoarele cuvinte, demne de cea mai riguroasă desaprobare, zice: „*vrem egalitate în drepturi, dar nu și în mizerie!*”

Și acestea sunt cuvintele fiului unui fost prim-ministru, cuvintele celui mai bogat om din țară.

O singură întrebare putem pune acestui om, într'adevăr fericit:

„Care va fi viitorul țării, dacă cinci milioane de țărani vor trăi în mizerie, iar câțiva boerași vor duce viață albă prin cabaretele Parisului?” Nu se teme și dânsul, că evenimentele din primăvara acestui an se vor repeta tot mai des, târând țara spre ruină?

Dar este în interesul chiar al proprietății mari, de a interveni pentru bunăstarea țărănimii, fără care un stat eminent agricol, cum e România în zadar ar încerca o înaintare în cultură și un echilibru în gospodărie.

De aceea se recomandă mai multă gân-

dire în discursurile politice și mai multă prudență în întocmirile legii.

După chestia personală a dlui Culoglu s'au depus din partea primului ministru D. A. Sturdza proiectul de lege pentru prelungirea convenției comerciale cu Turcia și pentru notificarea convenției de navigațiune cu Bulgaria.

— S. —

Rușinea dela Criciova.

Onorată Redacție! Corespondența cu titlul de sus apărută în Nr. 247 al „Luptei” și subscrisă de N. Selbăgean, econom în Cireșul-Timișan, vatămă o parte a alegătorilor din acest cerc. Iată cum stau lucrurile. Înainte de alegere s'a convocat în comuna Cireșul o adunare pentru a pregăti cele de lipsă. Au luat parte 8 comune din 13. Neputându-se lua hotărârea definitivă cu privire la persoana candidatului, s'a propus o a doua întrunire, iar până atunci fiecare să lucreze pentru reușita candidatului național, pe care îl vom cere din centru.

Acest conclud s'a trimis în scris fruntașilor din comunele nereprezentate.

La a doua adunare de consfătuire, însă, n'au luat parte decât trei comune: Jdioara, Cireșul-T. și Criciova. Din comuna Harmadia a sosit o scrisoare, în care preotul-învățător zicea, că pe alegătorii de acolo nu-i poate aduce pentru candidatul național; aceasta din motive neatârătoare de dânsul. Stând astfel lucrurile, am desperat, mai ales, că nici cele trei comune reprezentate nu erau sigure. Era vorba să abzicem de luptă, dar unul propuse, că mai bine să mergem la alegere, poate se vor schimba acolo trebile spre bine, iar de unde nu, ne vom retrage și vom demonstra poporului, că noi nu sărim în groapa în care sare poporul.

S'a primit. — În ziua alegerii umblând printre alegători am văzut, că cei mai mulți erau fără capi adevărați și angajați deja pentru stăpânire. Totuși s'a încercat împărțirea țidulelor românești, când iacă un țăran din Sărăzani strigă în gura mare: „Noi ni-s sătui de fișcali, ne belesc destul! Noi, ori alegem un paure dintre noi, ori că să alegem pe dl notar, dar nouă fișcali nu ne mai trebuie!” Mulțimea, care avea deja țidulele stăpânirii, s'a alăturat la acela, iar partidul național — mic de tot — a băgat țidulele în buzunar și — s'a retras. S'au pus însă bărbați de încredere, ca să ne dăm sama de ispravă.

Iată-o: Din peste trei sute de alegători ai cercului au votat 155 din cari candidatul guvernului a primit 150 voturi. Corespondentul zice însă: „Treisprezece comune, curat românești, etc, așa zicând unanim țărăni împreună cu preoții și învățătorii lor aleg membru guvernamental”. E drept, că cei mai mulți preoți și învățători au stat acasă, dar totuși, nu e bine a generaliza învinuirea. Dumnezeu vede în sufletul fiecăruia.

Și acuma să ne dăm samă: E bătător la ochi, și te pune pe gânduri faptul, că după însuflețirea alegerilor dietale trecute, de care unele comune din acest cerc au dat de două ori dovadă, (alegerea dela Lugoj), alegătorii noștri ne dau de rușine. Ce să fie oare? Răspund, cât pentru acest cerc de alegere: Candidatul resp. alesul e notar român, om blând de altcum. Dintre comunele

mai apropiate de centrul alegerii, afară de două, 5 sunt ale cercului său. Românul e om de pace, vrea să facă la toți domnii săi pe voie. Am auzit mulți alegători zicând: „Acuma trebuie să țin și cu dl notar odată, că și el e omul nostru, doar noi l-am ales... Vin apoi cei râvnitori la slujbe comunale, cei cari se tem să nu le piardă; cei cu gunoi după cap, căci e toamnă după un an cam rău și darea, darea îi strânge... Țăranul nu pricepe încă aceea, că el nu „ține cu popa ori cu dascălu”, dacă ascultă de aceștia, *ci cu sine ține*. Lupta din dietă a deputaților, în urma numărului mic al lor, e numai morală, și nu poate conta la succese reale. Țăranul nici asta n'o pricepe. Acum mai vine diavolul și îi zice: „Dar ce-ți face ție deputatul ăla, vezi că nici nu mai dă pe la voi!” Dar' darea crește mereu... Ne trebuie școală politică cu graiul viu, nu numai cu foile. Cei intrați în politică și cei cari vor intra să-și lase toate ale lor, să-și ia crucea și să pornească a învăța, a mângăia și a întări în Român credința spre mai bine, lămurindul că greul a venit cu încetul, tot așa se va duce, căci nici el, plugarul, nu seceră în ziua când ară.

La lucru dar! *Învățătură și credință dați alegătorilor, alt cum cădem urât.*

Nicovală.

Scrisori din Viena.

— *In jurul sufragiului universal.* —

Viena, 6 Decembrie.

Trece zi de zi, săptămână de săptămână, fără ca situația parlamentară să se schimbe, mai bine zis să se amelioreze. Mai amar desiluzionați vor rămâne cei cari s'au așteptat ca noul Reichsrath — care s'a întrunit pe baza sufragiului universal, direct și secret, — să se pună cu o adevărată lăcomie la muncă. Și muncă ar fi fost de ajuns pentru noul corp legiuitor!

Firește, ar fi o mare greșeală dacă am atribui responsabilitatea pentru situația politică nesănătoasă ce s'a dezvoltat în Reichsrathul austriac — sufragiului universal. Principiul sufragiului universal e bun și drept și nu-l poate compromite faptul că n'a putut până acum să asaneze parlamentul austriac. Dacă situația din Reichsrathul nostru nici până azi nu s'a lămurit vina nici decum nu o poartă largirea dreptului electoral hotărâtă de parlamentul vechi înainte de dizolvarea sa. Cauzele fenomenelor deprimătoare ai căror martori am fost în săptămânile din urmă avem să-le căutăm în împrejurarea că, ce-i drept, reprezentanța a fost clădită pe baze nouă, de altminteri însă toate au rămas cum au fost.

Dacă uneori pare că situația în noul parlament e mai tristă și mai desperată de cât a fost în parlamentul vechi, — dacă ne vom da silința să descoperim cauzele, ușor vom putea găsi explicarea lor. Sunt aparate cari în urma construcției lor geniale sunt în stare să înregistreze cu cea mai mare exactitate anumite fenomene fizice — indiferent dacă se reduc la efecte de căldură, efecte electrice sau magnetice; și sunt în stare să le înregistreze chiar și în cazul dacă în urma presiunii atmosferice oscilațiunile provocate de tensiunea electrică sau atracțiunea magnetică sunt atât de mici, încât între împre-

jurări normale ar rămâne neobservate, Parlamentul ales pe baza sufragiului universal e a se asemena cu un astfel de aparat.

La reforma legii electorale nu s'au luat în considerare greșelile cardinale ale constituției noastre, nu s'au îndreptat, tot ce e rău în structura vieții noastre naționale și de stat, tot ce a fost rău și cerea să fie reformat — a rămas în viață și fiindcă prin introducerea sufragiului universal tot ce s'a înlăturat s'a înlăturat în mod artificial și fiindcă forțele politice din patria noastră se pot valida liber și fără pie-deci, — toate întrelăsările și greșelile cari s'au săvârșit, fie ele cât de mici și cât de neînsemnate, apar așa zicând mărite, într'o proiecțiune prinsă pe o pânză transparentă. Așa încât chiar și cei cari până acum tăgăduiau cu îndărătnicie că fundamentele imperiului nostru trebuie reconstruite, dacă monarhia austro-ungară, vrea să se bucure de un viitor mai bun și mai fericit, — trebuie să ajungă la convingerea că nu e de ajuns să le dai cetățenilor influența ce li se cuvine asupra legislațiunii și administrațiunii, ci e în acelaș timp neapărat de lipsă să creăm o situație care să împiedice ca impulsurile puternice cari clocotesc în deosebitele națiuni ale acestei țări să se combată reciproc, ci dimpotrivă să se împreune și contopească într'o singură resultantă care să lucreze spre binele obștei întregi.

Că parlamentul nostru, așa zicând, numai în ora din urmă se va ocupa cu proiectele ce se refer la transacțiunea cu Ungaria, nu se poate considera de o neglijență a reprezentanței noastre, îndată ce ne dăm seama de situația politică. Se știe că în textul convențiunii încheiate între aceste două state nu se poate modifica nici chiar cel mai mic cuvânt; complexul întreg trebuie să se primească sau să se respingă fără modificări. Prin urmare e aproape indiferent dacă parlamentul discută acest proiect acum sau cevaș mai târziu, lucrul principal e să fie votat înainte de 1 Ianuarie. Poate să aibă chiar și oare care rost ascuns procedeu că parlamentul e tratat așa zicând ca o cantitate negliabilă și că i se dă concediu numai în momentul din urmă. De aici se învederează însă și un alt fapt, anume cât de fără voie și de cu silă se poate hotărâ lumea politică din Cisleitania să încheie pactul cu Ungaria, că primirea transacțiunii e considerată drept un rău necesar, pentru care nu se poate nimeni însufleți.

Stările actuale din parlamentul austriac, firește, nu sunt stări ideale, ar fi însă foarte injust dacă s'ar atribui introducerii sufragiului. Anumite boale — înainte de a fi lecuite — trebuie să fie forțate să apară pe suprafața trupului. Un astfel de leac va fi și sufragiul universal.

În orice caz maghiarii n'au dreptul ca din anumite fenomene ce s'au ivit în parlamentul austriac să tragă concluzia că în Ungaria nu trebuie introdusă reforma electorală. Lucrurile difer mult. Chiar și vechiul parlament curial din Austria s'ar fi putut cu mai mult drept numi reprezentanță populară, decât camera ungară, în care numai elementul maghiar are influență și importanță.

Austriacus.

Discursul dlui dep. Dr. Iuliu Maniu rostit în ședința de Mercuri 6 Dec. a camerei.

Onorată Cameră! Un distins membru al partidului independist mi-a făcut odată declarația că atacurile naționaliștilor nu le-au stricat nici odată guvernului ce s'au perândat, ci dimpotrivă, de mulțori le-au consolidat poziția. (Voci: Nu se aude oratorul).

Nu vreau să discut dacă judecata aceasta e corectă sau incorectă pentru că — după părerea mea — nu e de importanță că între anumite împrejurări ce-i pe placul guvernului, ci e de importanță să ne dăm seamă ce e în avantajul sau dezavantajul țării. Iar după părerea mea nimica nu poate să fie mai dezavantajos pentru țara aceasta decât dacă opinia publică rămâne neorientată în chestiunile vitale ale țării; decât dacă se înrădăcinează dogme false, concepții greșite și dacă se pornesc curente născute în semnul preocupățiilor unilaterale.

Interesele vitale ale țării sunt atinse și prin proiectul în discuție — în urma legăturii sale strânse cu transacțiunea încheiată cu Austria, — și sunt atinse prin chestiunea naționalităților. Dați-ne dar voe ca de câte ori vedem că în aceste chestiuni se ivesc complexuri întregi de concepții și vederi false, să ne precizăm întotdeauna punctul nostru de vedere.. E aceasta datoria noastră — nu numai politică ci și datorie de cetățeni — mai ales fiindcă aceste două chestiuni stau în cea mai strânsă legătură, deși la prima privire s'ar părea că sunt două chestiuni divergente. Legătura între aceste două chestiuni e ca și legătura dintre armonia vieții sufletești a omului și între funcționarea sănătoasă a organismului trupesc. Dați-mi voe, domnilor, să dau expresie convingerii mele că dacă acest proiect e plin de greșelile și lipsurile ce le are în parte mare e a se atribui faptului că icoana internă, referințele acestei țări sunt atât de obsolete și de necorespunzătoare, încât pe temeiul lor nu se poate alcătui un proiect economic sănătos, care să corăspundă tuturor cerințelor necesare.

Dați-mi voe, care e icoana psihologică ce ni se înfățișează dacă privim temeiul pe care s'a clădit acest proiect de lege? De-o parte aspirațiile la independență și libertate desăvârșită, de altă parte dorul domniei; de-o parte supervaluarea însușirilor de rasă și străduința de-a le conserva, de altă parte ignorarea, bagatelizarea sau disconsiderarea acelorasi însușiri de rasă; de-o parte câștigarea tuturor condițiilor ce garantează propășirea, de altă parte sustragerea lor cu ori ce preț; de-o parte supervaluarea forțelor noastre proprii făcută cu prea mare încredere, de altă parte disconsiderarea forțelor celorlalți factori. Iată icoana psihologică ce ni se înfățișează când privim temeiul pe care — luând în considerare viața noastră internă — de stat s'a clădit acest proiect; și credeți-mă, icoana a doua a acestei temei, cea care ni se înfățișează dacă o privim din partea materială, — nu e mult mai mângăietoare.

E discutabil că la rezolvirea acestei chestiuni guvernul a avut să rezolve o chestiune economică. Și tot o chestiune economică avem să resolvim și noi, când discutăm despre primirea sau refuzarea proiectului la ordinea zilei.

E însă cu neputință ca discutând despre primirea acestui proiect să nu analizăm acest proiect de-o parte din punctul de vedere al dreptului, de altă parte din punctul de vedere al situației și încrederii politice.

Analizând proiectul din punctul de vedere al dreptului, înainte de toate trebuie să ne ocupăm cu chestiunea dacă acest proiect corespunde cerințelor parlamentarismului și legilor noastre pozitive. Din punctul de vedere al situației politice trebuie să cercetăm dacă corespunde acestei si-

tuajii, iar dacă corăspunde, trebuie să stabilim cine poartă responsabilitatea politică pentru situația politică prin care guvernul a fost forțat să ne prezinte acest proiect. (Aprobări vii în centru). Din punctul de vedere al încrederei politice trebuie să analizăm dacă dispozițiile — cunoscute de noi — ale acestui proiect de lege ne ofer atât în privința economică, cât și în privința politică garanții despre capacitatea de prevedere și judecarea politică a guvernului în măsura, încât să avem încredere în el și în alte chestiuni, pe cari noi, cari stăm departe de officina în cari se găsesc aceste proiecte, nu putem nici să le cunoaștem, nici să le urmărim mai de aproape.

În ce privește prima chestiune, eu deși distinsul jurist al partidului independist s'a nizuț să înlătore și să deslușiască nedumeririle, repet, împotriva părerilor acestui distins jurist eu afirm cu toată hotărârea convingerei că modul cum a fost prezentat acest proiect nu corespunde legilor noastre pozitive. Nu corespunde, fiindcă articolul 61 al legii XII din 1867 dispune ca proiectul ce se referă la transacția economică încheiată cu Austria e a se discuta pe articole și numai legea discutată de parlament pe articole și primită de el se va supune Majestății Sale spre a probare.

În fața acestui argument, partidul independist e de părerea că aici nu mai e vorbă de alianță, ci de convenție. Dați-mi voie, domnilor, dar nici această apărare nu poate să reziste criticei. Înainte de toate, fiindcă în legea din 1867 — ni-o spune spiritul legii — nu e accentuat cuvântul alianță ci încheierea unei învoielii economice cu Austria, cu alte cuvinte: legea procedează logic spunând că fiindcă transacția economică cu Austria se referă la interesele noastre mai vitale, iar guvernele ce se perândă ușor pot să ajungă sub influență streină în contra convingerilor: e de lipsă ca parlamentul să discute pe articole învoială ce voim s'o încheiem cu Austria.

Discuția pe articole face cu puțință că în toate chestiunile să se poată da deslușirile necesare și ca controlul necesar să se poată face în deplină măsură. Legea o cere așa.

Așa cum ni-se prezintă acest proiect în complexul său, controlul e cu neputință. Pentru că, domnilor deputați, în fața noastră avem un potop de chestiuni cari — după părerea mea — nu se pot condensa într'un singur articol, astfel condensate nu se pot discuta în mod serios, și nici guvernul nu poate fi supus unui control corăspunzător în ce privește tendințele lui politice. S'ar putea invoca sute și sute de argumente; astăzi însă e ceva atât de natural că dacă unul dintre membri guvernului răspunde la unul dintre aceste o sută de argumente cu un spirit: își asigură un succes parlamentar, fără să se mai gândiască cineva dacă la celelalte 99 de argumente ar fi putut răspunde în chip mulțumitor.

Din punctul de vedere al controlului parlamentar la condensarea unui complex atât de bogat într'un singur articol, ajungem în situația omului care nu vede pădurea — de copaci. Pentru că, spre pildă, dacă am discuta acest proiect pe articole ar fi oare cu puțință ca guvernul să nu fie silit a ne da răspuns lămurit și hotărât în anumite chestiuni, la cari acum nici după discursuri de 3—4 ore nu răspunde?

Sau — dacă proiectul s'ar fi discutat pe articole — ar fi fost cu puțință cea ce s'a întâmplat în ce privește calea ferată dalmațiană? Când unul dintre oratorii opoziționali i-a pus diui minis.-preș. întrebarea de ce nu ni s'a prezentat un proiect amănunțit despre această cale ferată, ca s'o putem cunoaște, — dl ministru-președinte a răspuns că nu se poate face, fiindcă nu există nici chiar planul acestei căi ferate. Și pretextul acesta ușor a fost de-ajuns ca să-și asigure un succes parlamentar (Zgomot

în stânga), cași când noi am fi curioși să știm dacă linia va trece pe malul stâng sau drept al unui pârâu, și n'am dori să știm unde se vor întâlni liniile, unde se vor ramifica. Iar dacă aceste două chestiuni nu s'au stabilit, nici nu s'a putut face înțelegere în chestia acestei căi ferate.

Sau ar fi cu puțință ca peste chestia băncii — asupra căreia voi mai reveni — dl ministru-președinte să eschiveze așa de ușor cum a făcut-o mai dăunăzi când a răspuns la o interpelație în care i se cereau deslușiri în chestia formulei lui Benedikt.

D-l ministru-președinte a răspuns dând Camerei asigurarea că în chestia aceasta mâinile guvernului nu sunt legate; iar în ce privește dovezile, va răspunde mai târziu. Noi, însă, trecem înainte în discuția acestui proiect monoparagraf care poate va fi și primit din partea Camerei fără ca să fi primit deslușiri măcar în chestiile mai importante. Ar fi lucrul acesta cu puțință dacă proiectul s'ar discuta pe articole, cu temeii? Nu ar fi cu puțință, pentru că în cazul acesta șeful cabinetului sau ministrul resortului ar fi silit să răspundă la discutarea articolului în chestie, iar nu se treacă peste el fără să dea răspuns.

Proiectul monoparagraf nu corăspunde numai din punctul de vedere al legalității, dar nu corăspunde nici din punctul de vedere al parlamentarismului. D-l ministru de culte, luând apărarea proiectului, a spus că din punctul de vedere al parlamentarismului proiectul nu se poate discuta, fiindcă e doar vorba de o convenție ce-o încheiem cu străinătatea, o convenție care nu poate fi modificată, ci trebuie inarticulată așa cum e. D-l ministru a uitat două chestiuni mari.

Una e că această convenție, acest contract, nu se va inarticula și nu se va publica aici; adică abătându-se dela orice practică primim un proiect care nu va fi nici inarticulat, nici publicat. A doua chestie e că sunt și alte legi cari nu pot fi modificate în discuțiile parlamentare. Cu greu cred ca dl ministru să afirme că și aceste legi s'ar putea inarticula cu ajutorul unui monoparagraf.

Îl rog pe dl ministru să-și aducă aminte de proiectele relativ la garanțiile constituționale, cu prilejul cărora dl ministru de interne a declarat că nici măcar o virgulă nu se poate schimba în ele, fiindcă guvernul s'a înțeles cu Coroana că au să fie ridicate la valoare de lege în forma în care s'au prezentat. Cu aceiaș logică și aceste s'ar fi putut comprima într'un singur articol. S'ar fi învoit oare dl ministru?

Dacă însă procedeul acesta corăspunde cerințelor parlamentarismului, vă rog răspundeți-mi: de ce e nevoie ca proiectele să se discute și a doua oră? A înțeles și partidul independist că din punctul de vedere al parlamentarismului nu corăspunde corectității, a simțit remușcări.... (Zgomot: Nu-ți pese d-tale!).... e datorica mea să mă gândesc și la aceasta, fiindcă e vorba de interesele țării! A fost nevoie de hapul că proiectele se vor discuta și a doua oră. Vă rog, însă, oare se pot modifica aceste proiecte la a doua discuție? Știm bine că nu. A spus-o însuș guvernul că nu se pot modifica, și a rugat Camera să se mângâie că poate da guvernului sfaturi bune ce să facă peste zece ani. Aceasta e negarea fățișă a parlamentarismului. Procedeul acesta că prin o lege adusă prealabil legăm mâinile Camerei în ce privește o lege ulterioară, nu înseamnă alfa decît declarația că legea ulterioară nu va influența legea prealabilă, ceea ce e în flagrantă contradicție cu vechiul principiu constituțional că lex posterior derogat priori.

Prin procedeul acesta noi coborâm parlamentul la nivelul unei corporațiuni consultative, îl desbrăcăm de ființa sa suverană, facem din el o simplă corporațiune

consultativă, iar guvernul primește sfatul ce i se dă, — dacă îi place, — iar dacă nu-i place, nu-l primește, vechiul monoparagraf, însă — pe care îl discutăm acum — va rămâne în vigoare. Și mai trist e faptul că lucrul acesta îl săvârșește partidul independist. Admit și eu că sunt cazuri când e nevoie de proceduri excepționale; eu însă numai în acel caz ași considera acest procedeu drept procedeu parlamentar, dacă în legea aceasta s'ar spune că va rămâne în vigoare numai până când se va aduce legea definitivă care va regula raportul nostru cu Austria. Acesta ar fi procedeul corăspunzător parlamentarismului, iar nu în felul actualului proiect de autorizare care are valoare 10 ani de zile ori, vom primi legea ulterioară, ori nu vom primi-o.

(Va urma.)

BULETIN PARLAMENTAR

Ședință furtunoasă.

Návay — Perczel nr. II.

Croații nu se lasă.

Ședință și Dumineca!

Ședința dela 7 Decemvrie.

Azi sa putut vedea clar scopul călătoriei lui Justh. Sa pus la cale lucrul acesta, ca rămânând conducerea ședințelor pe mâna absolutiștilor Návay și Rakovsky, obstrucția să poată fi nimicită și proiectul votat strună. Azi sa dovedit faptul acesta prin procedura extrem de volnică a președintelui Návay.

Croații își pun toată nădejdea în Justh, care li-a și răspuns la telegrama trimisă eri, că Marți va fi în capitală.

Vom vedea dacă va fi în stare să apere libertatea cuvântului în parlamentul ungu-resc.

Ședința se deschide la orele 10 de vicepreședintele Návay.

Sala e destul de populată. Dintre deputații naționaliști sunt de față, la începutul ședinții următorii: Vlad, Vaida, Maniu, Șt. Pop, Polit, Lucaci.

Se verifică procesul verbal al ședinței trecute. Înainte de a intra în ordinea de zi, cere cuvânt fostul ministru președinte liberal Széll Kálmán.

Spune, că unele din ziarele Vieneze au tradus inexact unele pasaje din vorbirea lui Apponyi, rostită mai zilele trecute în parlament. Au lăsat acefe ziare să se înțeleagă, că atunci când Körber a început tratativele cu Széll, din momentul începutului s'a esprimat părerea, că el va face (adecă Körber), ca transacția să devină lege în Austria, chiar cu siluirea §-lui 14, în cazul când nu se va putea în mod parlamentar.

Széll declară, că Körber nu a spus aceasta, căci el a stat pe bază constituțională și imatricularea numai pe bază constituțională ar fi făcut-o.

Apponyi cere cuvânt și în câte-va cuvinte întărește cele spuse de Széll Kálmán.

Se pare că din toată discuția a rămas o ușiță deschisă.

Se trece la discuția monoparagrafului. Primul orator ar fi să fie Mazuranici (croat), care nefiind de față, ia cuvântul Pribicevici (croat). E făcut atent de mai multe ori să rămână la obiect.

Incident.

Deputații maghiari încep să zbiere: des-
tul a fost. În fine li se face pe plac. I-se
ia cuvântul deputatul socialist-naționalist
contestări. Scandalagii urlă, în schimb tot
Croatii sunt făcuți atenți, sunt îndrumați
la ordine și sunt amenințați, că vor fi dați
comisiei de imunitate.

După-ce cu greu se restabilește liniștea,
ia cuvântul deputatul socialist-naționalist
Mezőfy Vilmos. Declară, că transacția e
făcută pentru feudații dela noi. Apără in-
teresele industriei mici, cari interese în
transacție sunt date cu totul la o parte. În
chestia introducerii monopolului petro-
lului, dovedește, că și faptul acesta ar ridica
numai interesele capitaliștilor.

Critică pe tulpaniști. Aduce date în ce
privește importarea articolelor industriale
din Austria, care crește mereu. Dovedește,
că în transacție i-s'a asigurat Austriei acest
drept și pe mai departe. Și cu toate ace-
stea D-voastră — se adresează către Kos-
suthiști — cari purtați tulipanul, votați a-
ceastă transacție, care și pe mai departe ne
dă pe mâna Austriei, în ce privește indus-
tria.

Mai atacă pe independiști, cari și-au pă-
răsit programul.

Urmează deputatul Șiriei, Șt. C. Pop.

(Discursul d-lui Pop îl vom da în numărul proxim).

Deputatul Șt. C. Pop e făcut atent să
rămână la obiect, întâia oară... a doua
oară.....

Absolutismul lui Návay.

Deputatul Șt. C. Pop cere permisiunea
dela cameră, ca să vorbească mai în ge-
neral, să se abată în unele puncte dela
obiect, ca să poată astfel clarifica unele
chestii.

Președintele dă ordin în timpul acesta
servitorilor, ca mamelucii să năvălească în
sală, căci e votare. În timpul cât preșe-
dintele întreabă camera în chestia aceasta,
deputatul Pop șade jos.

Camera nu permite. (Zgomot). Croatiai se
scoală și protestează.

Președintele nemai provocând pe depu-
tatul Pop și sub pretext, că nu continuă
îi ia cuvântul.

Scandalagii aplaudă. Dl Pop cere cuvânt
la regulamentul nu i-se dă. Zgomot enorm...

Dl deputat Maniu vorbește la regula-
ment și critică și demonstrează de nele-
gală procedura președintelui.

Urmează deputatul croat Zagoraț.

Návay la pândă. Dreptul pumnului.

Nu vorbește mult deputatul Zagoraț și
e făcut atent întâia oară, a doua oară...
I-se ia cuvântul....

Tumult. Zgomot. Croatiai ap'audă proce-
dura nelegală a președintelui. Kossuthiști
urlă ca niște rabiști. Croatiai se adresează
lui Iosipovich, ce zice la asta. Ministrul
croat stă cu capul în pământ. Suplilo e
dat pe mâna comisiei de imunitate.

Zgomot. Deputații unguri se reped la
Croatii. Puțin a lipsit, că n'au ajuns la
bătae. Kossuthiști au batjocorit pe Croatiai
în cel mai josnic mod posibil.

Ședința se suspendă.

După deschiderea ședinței președintele
Návay încearcă să esplice momentele tre-
cute. E interesant cum întortochiază totul,
așa că el și cu deputații maghiari, cari
au provocat scandalul, es curați din tot
cazul, pe când Croatiai sunt făcuți vinovați.

Urmează Novoselo (croat) care după-ce
e făcut atent de mai multe ori, i-se ia cu-
vântul. Se naște zgomot enorm.

Deputatul Zagoraț cere cuvânt. Preșe-
dintele nu-i dă voie să vorbească nici în
chestie personală, nici la regulament.

Ședința și Dumineca.

Președintele stabilește proxima ședință
pe Luni.

Hoitsy propune ca și mâne să se țină
ședință.

Deputatul Maniu, vorbește în contra a-
cestei propuneri.

Isekutz Gyözö vorbește pe lângă pro-
punerea lui Hoitsy.

Popovici Dușan vorbește în contra.
Zgomot. Se aud strigăte: Nu-i voe croa-
tește!

Președintele în fine spune că se alătură
acelei propuneri, ca și mâne să se țină șe-
dință.

Popovici Dușan cere, să se stabilească
numărul deputaților, ca să se vadă dacă
camera e în stare să voteze, ori nu.

Se constată că deputații sunt în acel nu-
măr prescris de lege, la votare.

Propunerea lui Hoitsy se primește. În
contra au votat naționaliștii și croații.

Deci mâne Duminecă la 10 ore e șe-
dința proximală.

Ședința se suspendă.

După deschiderea ședinței se trece la
interpelatăii.

Întâiul orator e Pinterovici (croat).

Urmează Surmin (croat), Vincovici (cro-
at), Magdici (croat).

Ședința se ridică la orele 4.

După încheierea ședinței, președintelui
Návay i-se fac ovații.

Azi a fost primită de Kossuth o depu-
tație a muncitorilor dela morile din Pesta,
cari șau plâns, că nu li-se respectă repau-
sul duminical.

Noi și Ei.

Deputatul Balogh Ernő a scris și el un studiu
despre „Cultura maghiară și naționalitățile“, un stu-
diu de 230 pagini care se împarte în culoarele Ca-
merii. Teoria dlui Balogh se poate resuma în fraza:
„În țara aceasta nimeni n'are dreptul să rămână
lipsit de civilizație“.

În fraza aceasta își resumă studiul însuș auto-
rul în apelul la „prenumerare“ ce se distribuie pre-
tutindeni.

Noi, înregistrând apariția studiului, am făcut de-
stul. Dăm, însă, cuvântul ziarului kossuthist „Egyet-
értés“, care ocupându-se în numărul său de Joi cu
această frază alui Balogh, îi face următorul comen-
tar:

„Despre asta putem sta de vorbă. Adecă despre
chestia dacă lipsa de civilizație e un drept sau e
o stare. Și am putea vorbi și despre chestia dacă
împrejurările cari dau naștere la această stare nu
residă în faptul, că noi validăm drepturile, în loc
să împlinim datoriile, sau că validăm mult mai
multe drepturi decât câte datoriile împlinim.“

În ultima analiză, însă, nu putem să învinuim
numai naționalitățile că sunt lipsite de civilizație.
Cel mult putem învinui numai păturile de jos. Căci
doară una dintre nenorocirile noastre mai mari e,
că conducătorii naționaliști sunt prea învățați,
știu prea mult. *Un singur avocat român cunoaște
mai bine dreptul public ungar, dreptul european și
istoria dreptului european, din istoria culturii decât
două duzine de deputați maghiari...*

Noi ne mulțumim să învățăm a călări — pe prin-
cipii, și să țipăm dacă ajungem în fața unei pră-
pastii sau dacă principiile nu ni-se mai supun.

Să primim însă teoria lui Balogh așa cum a sta-
bil-t-o el: în țara aceasta nimeni n'are dreptul să ră-
mână lipsit de civilizație.

*S'o primim, dar s'o punem în practică începând
cu — Camera ungară“.*

Cronica externă.

Violarea graniței munte- negro-austriace.

Din Viena se telegrafiază, că în ziua de
4 Decembrie 30 de soldați muntenegreni au
trecut noaptea la 10 ore granița pe teritoriul
austriac pe lângă Lissac și au făcut perchi-
ziție la locuitorul Marco Samardică, voind
să dea de urma unui individ numit Marcu
Dacovici, care era implicat în complotul ur-

zit împotriva prințului din Muntenegru. Co-
mandantul militar austriac din Cattaro au-
zind de acest fapt a închis muntenegrenilor
granița, până când nu se rezolvă afacerea.

Imediat consulul austriac din Cetinje a
intervenit în mod energetic pe lângă guvern
pentru aceasta îndrăzneală violare a terito-
riului și a cerut satisfacție.

Președintele consiliului de miniștrii To-
manovici s'a și grăbit să ceară scuzele pen-
tru acest incident, iar a doua zi însuși prin-
cipele în persoană și-a exprimat regretul
pentru acest incident și a promis consulului,
că va orândui o anchetă severă pentru sta-
bilirea responsabilității și pedepsirea celor
vinovați.

În urma acestor măsuri chestia aceasta,
care îngrijesc pentru moment cercurile mun-
tenegrene, pare a fi restabilită, granița fiind
deschisă ca mai înainte.

Frica muntenegrenilor era oareși cum le-
gitimă prin faptul, că comandantul din Cat-
taro luase hotărârea de a trimite în portu-
rile Muntenegrene un detașament al flotei.

FRANZ JOSEF Apă purgativă

ȘTIRILE ZILEI.

Sâmb. 7 Decembrie n.

— **Moartea d-nei Ecaterina Kogălni-
ceanu.** Din Iași se anunță, că alaltăeri a
răposat d-na Ecaterina Mihail Kogălniceanu
născ. Jora, soția marelui bărbat de stat ro-
mân Mihail Kogălniceanu. D-na Ec. Kogălni-
ceanu a împlinit 82 de ani. Lasă trei
copii în viață: d-na Lucia Liteanu, dl Con-
stantin Kogălniceanu, consul al României
la Cernăuți, și dl Vasile M. Kogălniceanu.

— **Procesul „Gazetei Transilvaniei“.**
La 12 Decembrie n. se va dezbate înaintea
curții cu jurați din Târgul-Murășului procesul
de presă pornit împotriva ziarului
„Gaz. Tr.“ din Brașov pentru articolul
„Merg orbis înainte“.

— **Nou ziar în București.** În capitala
regalului român a apărut un nou ziar poli-
tic „Ordinea“, făcând politica partidului
conservator.

— **Principele Bulgariei — mire.** Prin-
cipele Bulgariei Ferdinand s'a logodit în
castelul Serran de lângă Krakov (Schwerin)
cu principesa Eleonora de Reuss. Ministrul-
președinte al Bulgariei dr. Cudew a anun-
țat eri în scupcina din Sofia logodna acea-
sta. Deputații au primit vestea cu aplauze
furtunoase. Scupcina a hotărât să-l felicite
pe domnitor.

— **Pia Monica — botezată din nou.**
Din Dresda se telegrafiază că Regele Sax-
oniei a dat ordin ca pe viitor prințesa Pia
Monica să se numiască „Ana“.

— **Marșul lui Rákoczy în armata in-
gleză.** Patrioții pot să se bucure. Au câș-
tigat o nouă „izbândă națională“. Ministrul
de marină a dat ordin muzicilor tuturor re-
gimentelor și vapoarelor de război să stu-
dieze imnurile tuturor națiunilor și la inter-
venirea unor maghiari din Londra s'a luat
în consignația imnurilor și marșul lui Rá-
koczy...

Acum nu mai are nimeni cauză să emi-
greze în America!

— **Dl Ioan Frâncu paroh în Cetea** ne
declară, că la alegerile comitatense din cer-
cul Aiud dsa nu a votat contra listei națio-
nale, după cum i-se impută în o corespon-
dență apărută în nr. 236 al ziarului nostru.
Părintele Frâncu spune că are martori pe
bărbații de încredere la votare și pe dl în-
vățător V. Micurda, cari pot dovedi cu cine
a votat dsa. Luăm act.

— **Procesul prot. Hamsea.** Joi s'a debătut înaintea tribunalului din Timișoara procesul pornit împotriva protopopului V. Hamsea pentru tragedia dela Lipova. Tribunalul l-a găsit vinovat pentru omor prin neglijență și l-a judecat la 200 cor. amendă în bani. Apărător a fost dl deputat dr. St. C. Pop.

Impotriva sentinței s'a anunțat apel.

— **Dl controlor — Ugron.** În notele stenografice ale ședinței de ieri s'a eternizat următorul dialog interesant. În vreme ce vorbea unul dintre deputații croați, deputatul Zlinszky István i-a strigat :

— A fost destul, să nu-l mai ascultăm.

Controlorul Ugron Gábor (el însuși și-a dat acest nume spunând, că are chemarea să controleze purtarea deputaților) și-a făcut datoria și i-a strigat lui Zlinszky :

— Trebuie să-l ascultăm !

— Mie să nu-mi dispui ! — i-a răspuns Zlinszky. Ugron s'a supărat rău :

— Eu sunt vice-președinte, de mine au să asculte cu toții !

— **Orfanii dela Cernova.** Azi, orfanii victimelor brutalității jandarmărești dela Cernova vor avea o zi de bucurie tristă ! Azi se adună în Rosenberg, sub președinția comitetului suprem Palugyai Moricz, comitetul care a pornit colecta pentru ajutorarea orfanilor. S'au adunat aproape 10,000 de cor. (ministru de interne a contribuit cu 3000 cor. Casina regnicolară cu 500 cor.), și cu suma aceasta, împărțită între nenumărați orfani și văduve se repară o brutalitate aziatică.

Poate 100 de coroane pentru un tată de familie, iubitor și iubit... Cât de ieftină e în Ungaria viața unui om !

— **Acasă.** Citim în „Drapelul“ : Și al treilea ne-a sosit în pace acasă dela Seghedin. Public imens a ieșit Duminecă d. a., la trenul accelerat într-o întâmpinare a dlui diacon Mihail Gașpar, care a părăsit temnița Seghedinului ca să facă loc neînfrântului luptător slovac Hlinka, care a intrat Sâmbătă dimineața în temniță, petrecând astfel o zi, — prima din cele 730 — cu diaconul nostru împreună. În lung convoiu l-am petrecut până la locuința sa, unde mulțimea și-a luat în mod cordial rămas bun, îmbrășiindu-se în cea mai completă ordine, fără nici un incident. Deosebit de călduros au salutat parohienii revenirea diaconului. Unul după altul au bătut la ușa să-i zică din inimă iubitoare : «Bine ai venit!». Acum s'unt iarăși toți ai noștri acasă. Ce a fost a trecut. Să privim cu ochii senini în viitor !

«Bine ai venit! îi zicem și noi».

— **Fără nici un reclam** crucea sau steaua dublă electro-magnetică a dlui Müller Albert, Budapesta, V/25, Vadász-utca 34, a devenit renumită în toate părțile lumii.

Foarte mulți după folosința crucei s'au vindecat așa în cât în toată ziua sosesc scrisori de mulțumire. Dl fotograf Eisschild Adolf din Cservenka a scris următoarele : „De mult timp trebuie să-mi aret marea mulțumire ce o am față de aparatul aflat prin D-Ta, asta însă cu adânsul am tăcut-o până acum, deoarece cu cea mai mare curiozitate am așteptat a afla, că nevasta mea, care a folosit crucea R. B. 86,967, deveni-va iarăși sănătoasă ? Prin urmare cu cea mai mare bucurie constatez, că nevasta mea, carea durând-o peptul și stomacul, avea în genere lipsa poftelor de mâncare, dureri de cap și alte boale, cu ajutorul aparatului Dvoastre s'a făcut pe deplin sănătoasă, prin urmare aparatul Dvoastre sunt silit a-l lauda și a-l recomanda fiecărui suferitor de boale.“ Prețul aparatului mare 8 coroane.

— **x Viitor de aur românimea are** dacă numai dela comercianți români va cumpăra.

Cereți preț-curent românesc dela comerciantul român F. A. Degan din Fiume (Posta-

fiók No. 163) căci vi-l trimite gratis. În el se află toți articli pentru bucătărie : 1 kgr. cafea fină numai cu 1 fl. 20 cr., 1 kgr. *Tea* aromatică numai cu 3 fl. 25 cr., apoi Ciocoladă efină, Fructe sudice, etc., cu preț redus. Spesele de porto la 5 kgr. el le plătește. Într'un pachet trimite și mai multe mărunțișuri. Cine dorește a cumpăra efin și bine să grăbească. Toți câți au comanda! au fost îndestuliți !!!

ROMANUL „LUPTEI“.

SEMNULE CELOR PATRU

de CONAN DOYLE. (13)

— Urmare —

Am intrat cu toții în camera îngrijitoarei, care ședea disperată pe un scaun, frământându-și mâinile. Văzând și o femeie în societatea noastră se mai liniști.

«Dumnezeu să te binecuvinteze că ai venit! — ne zise între lacrimi. — Mă bucur că te văd. Doamne, cât am suferit azi!».

Domnișoara Morston începu s'o mângâie spuindu-i vorbe de încurajare și Dna Bernstone se liniști tot mai mult.

«Stăpânul meu a închuiat ușa camerei sale și nu vrea să-mi răspundă. Am așteptat ziua, întregă să mă chie. De multe ori se retrage cași astăzi și de aceea n'am voit să-l supăr. Deodată însă m'a cuprins presimțul că s'a întâmplat ceva. M'am urcat, dară, până în etaj și m'am uitat prin gaura cheii.

Domnule Tadeu, n'ai ce face, trebuie să te duci și să vezi și dta. De zece ani de zile îl cunosc pe dl Bartolomeu, l-am văzut și vesel și supărat, dar nici odată n'a avut o față atât de îngrozitoare».

Cu felinarul în mână, Holmes o porni înainte; tremurând de groază Scholto îi urma cu pași șovăitori. Nu mai știa de sine, era aproape să leșine, eu a trebuit să-l sprijin să nu cadă.

Pe trepti, Holmes se opri de vre-o două ori și supuse covoarele unei cercetări minuțioase, folosindu-se de lupa sa. Eu nu vedeam decât praf, el însă trebuie că descoperise ceva, căci mergea cu băgare de seamă uitându-se încordat în fiecare colț. Domnișoara Morston rămăsese la îngrijitoare.

Scara a treia ducea într-un coridor lung; pe perețele lui din dreapta atârna un tablou mare, în peretele din stânga erau trei uși. Holmes mergea înainte și noi îl urmam în vârful degetelor. Ajunși în fața ușii a treia, Holmes bătu încet, apoi tot mai tare, fără să primească însă vre-un răspuns. Încercă apoi să deschiză ușa; era însă încuiată pe dinăuntru și zăvorâtă cu un zăvor tare de fier. Holmes se plecă spre gaura cheii, se ridică însă numai decât, palid.

«Dracul e înăuntru, Watson! — ne strigă el agitat cum nu-l mai văzusem — Ce crezi?»

M'am plecat și eu înspre gaură și am rămas îngrozit. Luna arunca în odaie o lumină slabă, luminând o față omenească, care părea că atârna în aier, fiind totul din jur în întuneric. Era fața tovarășului nostru Tadeu! Acelaș cap înalt, pleșuv cu cununa de păr roșu, aceeaș față palidă, numai trăsăturile erau imobile, petrificate, într'un zimbet oribil, îngrozitor. Atât de mult semăna fața ce-o vedeam în odaie cu cea a tovarășului nostru, încât fără voie m'am întors ca să mă conving că într'a-devăr e cu noi. Mi-am adus aminte că ne pomenise că el și frate-său sunt gemeni.

«E oribil, — îi zisei lui Holmes. — Ce ne facem acum?»

— Spargem ușa! ne răspunse el, punându-și umerii ca s'o spargă. Ușa se clătină, dar rămase închisă. Ne-am pus acum

amândoi umerile și în câteva clipe ușa sări din țigani. Intrasem în cabinetul lui Bartolomeu Scholto. Părea a fi un laboratoriu chimic. În fața ușii, așezate pe o masă lungă zăceau două șiruri de sticle și alambicuri. În unghere erau sticle mari, poate accide. Una părea a se fi spart, căci un rău de fluid gros se strecura până în mijlocul odăii, umplând aerul în un miros greu de păcură. O scară de mână era răzimată de perete, în mijlocul unei grămezi de lețe și frământuri de var, iar de-asupra ei se zăria o gaură, de-ajuns de mare ca să poată trece prin ea un om. Lângă scară zăcea o sfoară lungă, tare.

(Va urma).

Economie.

Comerțul extern al Austro-Ungariei. Ministrul austriac de comerț a publicat datele asupra comerțului extern al teritoriului vamal comun în luna Octomvrie c. Conform acestor date valoarea mărfurilor importate pe teritoriul Monarchiei noastre a fost în luna Octomvrie de 196.7 milioane coroane iar valoarea mărfurilor exportate de 193.6 milioane coroane, deci bilanțul comercial comun s'a încheiat în cursul lunii Octomvrie c. cu un pasiv de 31 milioane coroane.

Valoarea mărfurilor importate începând dela 1 Ianuarie și până la 31 Octomvrie c. a fost 1887.6 milioane coroane, iar a celor exportate de 1883.2 milioane coroane.

Bilanțul comercial al monarhiei noastre se încheie deci în primele zece luni ale anului corent cu un pasiv de 4.4 milioane coroane.

Scumpirea aramei. Criza mare din piețele americane de aramă a avut de urmare, că pe lângă toate manoperele fabricelor din cartel, prețurile aramei au scăzut cu aproape 50 la sută.

Acum ameliorându-se situația în piața de aramă, fabricile ce sunt în cartele au hotărât urcarea prețurilor aramei.

Astfel arama roșie s'a scumpit cu 5 cor. de sută de chilogramme.

Tovărășiile de consum și dreptul de a vinde vin. Congresul viticultorilor, ținut în vara trecută au hotărât înaintarea unei rugări ministrului de finanțe ca acesta să dea excepțional pe seama tovarășiiilor de consum licență de a putea vinde vin chiar și în sticle deschise. (Până acum statul a dat licențe de a putea vinde beuturi spirituoase numai în sticle închise.

Dându-se tovarășiiilor de consum dreptul de a măsura vin și în sticle deschise, publicul va consuma în viitor mai mult vin și mai mici cantități de beuturi spirituoase stricicioase sănătății, în deosebi de rachiu.

Asociația regnicolară a agricultorilor unguri a promis că va sprijini la guvern cu toț dinadinsul rugarea Asociației viticultorilor.

Liga expozițiilor internaționale. În Paris s'a ținut o consfătuire la care au luat parte delegați ai statelor mai mari. S'a hotărât înființarea unei ligi a expozițiilor internaționale. Proxima conferență se va ține anul viitor la Bruxela, iar în anul 1909 la Berlin.

Nou corespondent economic. Ministrul ungar de agricultură a numit pe Ioan Baci corespondent economic pentru circumscripția Orăștie, din comitatul Hunedoara.

Insolvențe. Următoarele firme au dat faliment: H. Fieleş, Brașov, B. Kutscherauer, Sacul. Frații Löwy, Biserica-Albă.

Piața de cărbuni. Tendința în piața de cărbuni e foarte fermă. Minele din cauza lipsei de vagoane nu pot lifera cantitățile comandate. În Ostrau (Moravia) cărbunii s'au scumpit cu 6 fileri de 100 kgr. În Niederlauschitzu cu 8 mărci de 10 tone.

Redactor responsabil:
GEORGE PLEȘOIANU.

„Dar de Crăciun!“

TABLOUL DEPUTAȚILOR NAȚIONALIȘTI

Fotografiile foarte bine reușite ale celor 25 deputați din clubul parlamentar al naționalităților.
Mărimea tabloului 32×42.

Prețul 1 cor. Prețul 1 cor.

Pentru pachetare și trimiterea cu poșta recomandat plus 60 fil.

Tabloul se poate comanda încadrat în ramă frumoasă. Lățimea ramei 10 cm. Prețul cu porto cu tot **5 cor. 92 fil.**

Ramă foarte frumoasă pentru ori care salon cu 4 cor. mai mult.

Un tablou admirabil în ramă foarte frumoasă care reprezintă pe

Mihai Viteazul

mărimea 42X52 cm. Lățimea ramei 10 cm. Prețul 5 cor., plus 92 fil. porto.

Un minunat tablou care reprezintă

Vinerea Mare

mărimea 50X65 cm. Lățimea ramei 10 cm. Prețul 6 cor., plus 92 fil. porto.

Se poate comanda la administrația „Pop. Rom.“, Budapesta, VII., István-út nr. 11.

„Octoih Bogat“

ediția II-a

CU LITERE LATINE

de

George Cătană

învățător

cuprinzând întreagă rânduiala a Vecerniei, Utreniei și Liturghiei, împreună cu glasurile, podobile, sftilnele învierii, polileul, pripelele și psalmii aleși, catavasiile, troparele, condacele, irmoasele, și pricesnele tuturor sărbătorilor precum și tipicul catavasiilor de peste tot anul.

Mai departe conține cântări de morți și un adaus bogat de rugăciuni trebuincioase fiecărui creștin, — întocmite pe sama bisericilor și a tuturor cântăreților mici și mari.

Se estinde pe **312** pagini, format mare, cu un tipar frumos și curat și pe o hârtie bună și fină.

Prețurile

Legat simplu	2 Cor. 40 fil.
„ în pânză cu cruce aurită	3 „ —
„ jumătate în piele cu cruce de aur	4 „ —
„ întreg în piele căptușită, aurit foarte frumos și la margini, în cutie elegantă	7 „ —

La comanda să se adauge plus 20 fil. pentru porto.
Pentru trimiterea recomandată 45. fil.

Se poate comanda la administrația „Poporul Român“, Budapesta, VII., István-út nr. 11.

Dar de Crăciun pentru copii

Biblioteca copiilor, volum cu povești, foarte luxos ilustrate.

Au apărut până acum:

Robinson Crusoe	Lei 1.50
Fetița cu bonetul roșiu	„ 1.50
Basme alese	„ 1.50
Din lumea copiilor	„ 1.50
Jucăriile lui Titi și ale Mimi	„ 1.50
Bunădimineața lui Moș Ajun	„ 1.50
Animalele domestice, cu ilustrațiuni și versuri, foile gros cartonate indestructibile	2—
ABC, Învățăm să citim (nou)	1.50
Învăț să socotești, dacă vrei să nu greșești. Carte cu ilustrațiuni instructive de calcul, cartonate	2.50
Povestea celor doi sbârliți, cartonate	1.50
A fost odată...! Povești alese. Un volum mare cu ilustrații (nou), cartonate	2.50

De toate pentru copilașii noștri, ilustrat, cartonate	Lei 3—
Robinson după Foë, bogat ilustrat, traducere de R. Rosetti, cartonate	3—
Idem fără ilustrație, cartonate	1.50
Din Una mie și una nopți cartonate	3—
Copii la țară, o poveste veselă. Un volum mare, foarte bogat ilustrat (nou), cartonate	3—
Florini Al.: Povești populare, cartonate	2—
Iosif Sf.: A fost odată, cartonate	1.50
Smara: Corbul cu pene de aur, povești, ilustrat, cartonate	2.50
Speranția Th.: Pentru toți copiii, frumos ilustrat, cartonate	2.50

Biblioteca copiilor (ediția „Luceafărului“ Sibiu):

Volumul I.	Cor. 1.60
„ II.	„ 1.60
„ III.	„ 2—

Se poate comanda la administrația „Poporul Român“, Budapesta, VII., István-út nr. 11.

Săptămâna asta apare

DILETANTUL ROMÂN

INDIGITĂRI ȘI SFATURI
CUM SĂ JUCĂM TEATRU

SCRISE

IN UZUL SOCIETĂȚILOR DE DILETANȚI, AL REUNIUNILOR DE CÂNTĂRI CARE DAU REPRESENTAȚIUNI TEATRALE, PRECUM ȘI AL TUROR AMATORILOR JOCULUI SCENIC

DE

IOSIF VELCEAN

învățător în Reșița.

Cartea cuprinde **144** pag. Mărimea 8° mic.

Cartea e înzestrată cu 56 chipuri.

Prețul broșat 1 cor. Legat în pânză cor. 1.60.
Portoul poștal 10 fil.

Se poate comanda la administrația „Pop. Rom.“, Budapesta, VII., István-út nr. 11.

CSILLIK VENDEL

croitor de haine bărbătești

își recomandă atelierul.

Prețuri convenabile.

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI-ÚT NR. 6.

O colecție:

10 cărți ilustrate

de CRĂCIUN, modele mai nouă, foarte frumoase, numai

1 coroană 20 fileri.

Zece ilustrate de ANUL

NOU tot cu acest preț.

Se poate comanda la administrația „Pop. Rom.“, Budapesta, VII., István-út nr. 11.

Patent Nr. 86967

Nu e crucea lui Voltal Nu e mijloc secret! Vindecă și înviorază pe lângă garanție.

Deosebită atențiune e a să da împrejurări, că acest aparat vindecă boale vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă și folosește contra durerilor de cap și dinți, migene, neuralgie, împedecarea circulației sângelui, anemie, amețeli, fiuturi de urechi bătute de inimă, sgârciri de inimă, astma, auzul greu, sgârciri de stomac, lipsa poftei de mâncare, răceală, piamadni și picioare, reumă, podagră, ischis, udul în pat, influența insomnie, epilepsia, circulația nereguată a sângelui și a multor alte boale cari la tractare normală a medicului să vindecă prin electricitate. — n cancelaria mea se află atestate incuse din toate părțile lumii, cari prefuesc cu mulțumire invențiunea mea și ori-cine poate examina aceste atestate. Acel picient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca saertrimite banii. Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică rog a proca aparatul meu. Atrag atențiunea P. T. public asupra faptului, că aparatul meu nu e permis să se confunde cu aparatul «Volta» de oare-ce «Glasul Volta» atât în Germania câtși în Austro-Ungaria a fost oficios oprit fiind neoleșit pe când aparatul meu e în general cunoscut și cercetat. Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice e recomandată în deosebi

Prețul aparatului mare e cor. 8.—

folositor la morburii cari nu sunt mai vechi de 15 ani

Prețul aparatului mic e cor. 6.—

folosibil la copii și femei de constituție foarte slabă. Expedițiile prin centru și locul de vânzare pentru țeară și străinătate e:

Müller Albert, Budapest, V/25 Strada Vadász 34 colțul.

Trimiteți 4 cor. abonament la „Poporul Român“ pe un an, dacă voți să primiți

■ în cinste ■

„Calendarul Poporului Român“

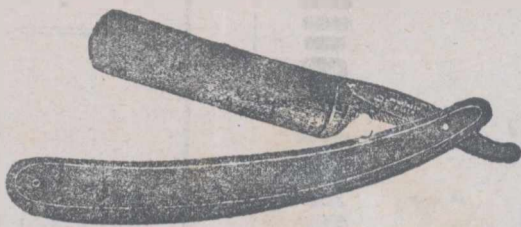
pe anul 1908

care cuprinde 200 pagini și 100 chipuri.

!!! Cel mai frumos și bogat calendar românesc delat noi. !!!

Cele mai bune briciuri pe lume!

sunt briciurile pregătite din cel mai bun oțel Englez.

Ori și cui se trimite gratuit preț-curant.

Adresa exactă:

Grauer Mihály

Köbánya 13.

PREȚURILE:

Brici Englez 1 fl. 20 cr.
Brici Transwaal 1 fl. 50 cr.
Brici Japán 2 fl. 50 cr.
Peatră de ascuțit — 50 cr.

Mare deposit de:

Săpun, sapunioară și pimssel.

! CEREȚI PREȚ-CURANT GRATIS !!

Comercianții!

Cari voesc să servească cumpărătorilor cu un calendar frumos, bun și ieftin, ceară în comisiune.

CALENDARUL „POPORULUI ROMÂN“

dela Administrația „Poporul Român“ Budapest, VII., István-ut 11.

Prețul 40 fileri.

Se estinde pe 208 pagini cu 100 chipuri.

Comercianții primesc 25% rabat.

Un candidat de avocat

doctor iuris

cu praxă îndelungată, pe lângă condițiuni convenabile, cearcă aplicație în vre-o cancelarie advocațională.

Adresa la Administrație.

1—3

CALENDARIUL

UNIRII

pe 1908.

Cuprinde partea calendaristică, poșt, târgurile, șemat-smul Arhidiecesei, de Alba-lulia și Făgăraș, a diecesei de Gherla, Lugoș și Orade (alătura de șemat. preoților e și a docenților), Cronica anului, Partea literară și inserate.

Afară de aceste, în acest an, calendarul Unirii cuprinde în traducere fidelă întreg

Art. de lege XXVII din anul 1907

despre raporturile de drept ale școalelor populare elementare, cari nu sunt de stat și despre competențele învățătorilor comunali și confesionali și

Instrucțiunea

ministrului de culte și instrucțiunea publică către comisiunile administr. referitoare la executarea acestei legi.

Legea și instrucțiunea este tradusă în întregime cuprinzând 107 pag. din calendar, astfel estensiunea calendarului Unirii pe anul 1908 e cu mult mai mare ca de obicei; drept aceea prețul lui încă am fost siliți să-l urcăm la 80 fil. plus porto 10 fl.

Luând în considerare, că singură legea tradusă în românește să vinde cu preț cu mult mai mare, prețul de 80 fil. e un bagatel cu atât mai vărtos, că pre lângă Legea școlară, neapărat de lipsă pentru fiecare preot ca președintele școalei și pentru învățător, mai are și calendarul an. 1908.

Un esempl. costă 80 fil. plus porto 10 fil.

Dacă din calendar să comandă odată 10 esempl. să dă 10% rabat și francatura.

Librăria semin. Blaj (Balázsfalva).

Banca Națională a României.

SITUAȚIUNE SUMARĂ.

1906		1907	
18 Noemvrie	ACTIV	10 Noemvrie	17 Noemvrie
120 839 472	84 774 472 Reserva metalică aur	140 897 210	138 785 754
608 053	36 065 000 „ Trate Aur	437 092	514 581
89 742 602	Argint și diverse monete	96 031 575	97 465 568
31 964 840	Portofoliu Român și Străin	34 590 018	33 349 053
11 999 979	*) Impr. contra ef. pub.	11 999 861	11 999 861
14 721 335	„ „ „ în contcurent	15 717 546	15 717 546
2 899 824	Fonduri publice	3 248 621	3 248 621
5 814 092	Efectele fondului de rezervă	5 924 808	5 925 849
607 107	de amortizarea imob. și material	640 305	640 700
786 192	Imobili	685 202	782 966
103 789 300	Mobilier și Mașini de Imprimerie	105 133 779	104 957 979
10 207 720	Cheltueli de Administrațiune	16 781 876	8 025 637
20 071 694	Deposite libere	27 567 453	29 896 165
414 052 210	Compturi curente	459 655 346	451 310 280
	Compturi de valori		
	PASIV		
12 000 000	Capital	12 000 000	12 000 000
21 621 136	Fond de rezervă	23 329 895	23 329 895
3 275 468	Fondul amortisării imobilelor și material	3 534 606	3 534 606
270 178 540	Bilete de Bancă în circulațiune	311 806 640	303 524 980
1 646 498	Profituri și perderi	2 077 070	2 077 070
1 541 268	Dobânzi și beneficii diverse	1 773 356	1 885 750
103 789 300	Deposite de retras	105 133 776	104 957 979
414 052 210	Conturi Curente	459 655 346	451 310 280

Scomptul 8‰.

*) Dobânda 8 1/2‰.